

แพะเขาใหญ่: แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษาชุมชน
บ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
KHAOYAI GOAT: GUIDELINES FOR PROMOTING GOAT RAISING IN THE
COMMUNITY: A CASE STUDY GOAT FARMER RAISING
KHAO-NOY SUB-DISTRICT, SICHON DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

วิวัฒน์ แซ่เฮง

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดโช แชน้ำแก้ว

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน สภาพปัญหา การเลี้ยงและแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า 1) วิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน มีวิธีการ ดังนี้ 1.1) การเตรียมโรงเรือน เลือกทำเลที่โล่ง เลือกดินเสาที่ทำด้วยปูน ใช้ไม้เทียมในการทำคอก คอกต้องยกให้สูงจากพื้นดิน เพื่อสะดวกในการกวาดมูลแพะ และทำลานใต้คอกเพื่อรับมูลแพะ 1.2) การเลือกสายพันธุ์ พ่อพันธุ์เป็นพันธุ์บอร์ แม่พันธุ์บอร์ และแม่พันธุ์จะเน้นเลือด 50 ซาเนน ควรเลือกสายพันธุ์ที่เป็นพันธุ์ 3 สายเลือด เพราะจะมีความทนทานต่อโรคได้สูง 1.3) การดูแล และให้อาหาร ให้อาหารช่วงเช้า ประมาณ 10 โมง และเปลี่ยนน้ำรอบเที่ยง ตอนเย็นให้หญ้าหมัก และเปลี่ยนน้ำให้กินอาหารผสม กากถั่วเหลือง และหญ้าสด 1.4) การรักษาโรค ใช้ยาปฏิชีวนะ ใช้ยามือคซี ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง เพื่อให้ฆ่าเชื้อ 1.5) การจับจำหน่าย แพะก่อนที่จะขาย จะมี การงดอาหารให้กินแต่หญ้ากับน้ำนิด ๆ หลังจากการขายแพะ ต้องล้างคอกทำความสะอาด และ ใส่หญ้าให้กับตัวมีขนาดเล็กที่เหลือกินอยู่ตามปกติ 2) สภาพปัญหาในการเลี้ยงแพะในชุมชน มี ดังนี้ 2.1) ปัญหารูปแบบการเลี้ยงแพะ 2.2) ปัญหาอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะ 2.3) ปัญหาโรคในแพะ 2.4) ปัญหาการเงินลงทุน 2.5) ปัญหาด้านพันธุ์สัตว์ และ 2.6) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม 3) แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ มีดังนี้ 3.1) แนวทางส่งเสริมด้านอาชีพ 3.2) การให้ความรู้ เรื่อง วิธีการเลี้ยงดูและโรคระบาด 3.3) การจัดการด้านอาหาร และยารักษาโรค 3.4) แนวทาง

ส่งเสริมด้านเงินลงทุน 3.5) แนวทางส่งเสริมด้านการพัฒนาสายพันธุ์ และ 3.6) แนวทางส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การส่งเสริม, แพะเขาใหญ่, การเลี้ยงแพะ

Abstract

The objectives of this research article were to study Goat Raising in the community, The problem of Goat Raising and Guidelines for promoting Goat Raising in the community: A Case Study Goat farmer Raising Khao-noy Sub-district, Sichon District, Nakhon Si Thammarat Province Thailand. This research had used the qualitative research method. The research results found that 1) Goat Raising in the community There are methods as follows: 1.1) Preparing the house Choose an open location Choose a pole made of cement. Use artificial wood to make a stable. The stall must be raised above the ground. For easy sweeping of goat droppings and make a yard under the pen to collect goat droppings. 1.2) Selection of breeds. The breeder is Boer. And the mother Boer will focus on the blood 50 Sanen, should choose a breed that is a 3 bloodline because it will be highly resistant to disease. 1.3) Care and feeding, feeding in the morning around 10 o'clock and changing the water around noon. In the evening, put the hay. And change the water to eat mixed food, Soybean meal, and fresh grass. 1.4) Treatment of disease, using antibiotics, using Amoxicillin injected under the skin. To sterilize. 1.5) catch and sell goat before sale After the sale of goats, only grass and a little water will be refrained from food have to clean the stall and put grass on the small ones that are left to eat normally. 2) The problem of Goat Raising in the community. The problems are as follows: 2.1) Goat farming model., 2.2) Goat feed problem, 2.3) Goat disease problem 2.4) Investment problem, 2.5) Animal breed problem, and 2.6) Environmental problem. 3) Guidelines for promoting Goat Raising in the community. There are promotion guidelines as follows: 3.1) Career promotion guidelines 3.2) Knowledge of Methods of nurturing and epidemics 3.3) food management and medicines 3.4) investment promotion guidelines 5) breed development promotion guidelines, and 6) environmental promotion guidelines.

Keywords: Promoting, Kaoyai Goat, Goat Raising

บทนำ

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญประเภทหนึ่ง สามารถเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ได้ ทั้งเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม และมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ การส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการในธุรกิจเลี้ยงแพะครบวงจร ตั้งแต่การเพาะเลี้ยง การอนุบาล การขุนแพะเนื้อนม การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และด้านการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเลี้ยงแพะช่วยสร้างอาชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ทั้งในระดับฟาร์มครัวเรือน และระดับฟาร์ม ธุรกิจการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร ทำได้จากการพัฒนาศักยภาพ และความสามารถของเกษตรกร เพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างสมดุล และยั่งยืน ให้สามารถแข่งขัน และพึ่งพาตนเองได้

การเลี้ยงแพะเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านคุ้นเคยอยู่แล้ว และสามารถพัฒนาให้เป็นอาชีพที่สำคัญได้ แต่ต้องมีแผนธุรกิจในลักษณะบูรณาการที่ครบวงจร ใช้ประโยชน์ทั้งหมด ไม่ให้มีของเหลือทิ้ง จะเห็นว่าแพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กที่อยู่กับมนุษย์มานานหลายพันปี แพะเป็นสัตว์พิธีกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามในหลายโอกาส ดังนั้นแพะจึงเป็นสัตว์ที่สำคัญของประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ประเทศที่เลี้ยงแพะ และจำหน่ายแพะมากที่สุด คือ ประเทศจีน ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่ใช่ประเทศมุสลิม เพราะคนจีนเชื่อกันว่าเนื้อแพะเป็นยาบำรุงกำลังอย่างหนึ่ง จึงมีเมนูอาหารแพะตุ๋นยาจีน เป็นที่นิยมว่าเป็นอาหารชั้นดี ซึ่งชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบล เขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญหรือประโยชน์ดังกล่าวจึงรวมตัวกันสร้างกลุ่มเลี้ยงแพะในชุมชน ซึ่งสามารถสร้างเศรษฐกิจในชุมชนหรือสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน (วินัย ประลมภ์กาญจน์, 2550)

ชุมชนบ้านเขาใหญ่ก่อนจะมีอาชีพเลี้ยงแพะในชุมชน ประชาชนในชุมชนมีอาชีพหลัก คือ ทำสวนควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรมที่ตนเองมีความผูกพัน และคุ้นเคย เนื่องจากในพื้นที่มีอาชีพ ทำสวน แต่บวกกับเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ราคาขายพาราลดลงจึงทำให้ชาวบ้านหาช่องทางการเพิ่มรายได้เข้ามา โดยมีการเล็งไปเห็นการเลี้ยงแพะที่กำลังมาแรง และเป็นที่ต้องการในตลาดจึงเกิดเป็นความสนใจมากขึ้น โดยมีการศึกษาหาข้อมูลในสื่อออนไลน์ หนังสือ หน่วยงาน จากฟาร์มที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงแพะ แต่ก็ต้องจุดเริ่มต้นความสนใจมากขึ้น โดยมีการศึกษาหาข้อมูลในสื่อออนไลน์ หนังสือ หน่วยงาน จากฟาร์มที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงแพะ แต่ก็ต้องจุดเริ่มต้น (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2555)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง แพะเขาใหญ่: แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะเห็นถึงวิถีการเลี้ยงแพะ สภาพปัญหาในการเลี้ยงแพะ และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะเพื่อใช้ในการส่งเสริมอาชีพให้แก่คนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

1.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ฟาร์ม ได้แก่ ฟาร์มแพะของนางบุญพา กลี๋ยงขำ, ฟาร์มแพะของนางจารึก เพชรด้วง, ฟาร์มแพะของนายอรอนพ ยอแสงรัตน์, ฟาร์มแพะของนายขจต เลื่อนลอย และฟาร์มแพะของนายวัชรพงศ์ เกตุประทุม

1.2 ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้สนับสนุน และส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ได้แก่ นายศุภโชค พัฒนิม (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาน้อย) นายปราโมทย์ ชูแก้ว (นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ) นายพลศักดิ์ อภิปรัชญาพงศ์ (เกษตรตำบล) นายวิลาศ ใจเด็ด (อาสาปศุสัตว์) นายฐานนท์ ทองแซม (ผู้ใหญ่บ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5) และนายศิริพัฒน์ เทียงเดช (เจ้าพนักงานสาธารณสุข)

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

2.1 การสัมภาษณ์ (Interview) ในการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแต่ละประเด็นคำถามที่กำหนด ตามขอบเขตเนื้อหาการศึกษา และการสัมภาษณ์ มีลักษณะการพูดคุยแบบธรรมชาติ และเป็นกันเอง ตามเวลาความเหมาะสม และโอกาสโดยผู้ตอบเล่าเรื่องต่าง ๆ ของตนเองตามประเด็นที่วางไว้อย่างยืดหยุ่น

2.2 การสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์ หรือเพื่อสังเกตการตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็น และตามข้อมูลเท็จจริง เป็นการสังเกตกำหนดแนวทางโดยใช้สาย

2.3 เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพในการเก็บเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

2.4 เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์ เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างการสัมภาษณ์ไม่ทัน ก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำรวจพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะในพื้นที่

3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเองเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะของบ้านเขาใหญ่

3.3 ประสานงาน โดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยการพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายพร้อมถ่ายภาพมาประกอบ

3.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ ได้แก่ วิธีการเลี้ยงแพะ สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ และแนวทางการส่งเสริม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และผู้ให้ข้อมูลรอง เมื่อรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้อง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยทำการศึกษา และนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอลี้ จังหวัดนครราชสีมา

1.1 การเตรียมโรงเรือน การเลือกทำเลต้องเน้นพื้นที่โล่งที่ไม่ชื้น เพราะถ้าหากมีความชื้นมากเกินไปก็จะเป็นปัญหาเลือกพื้นที่เป็นเนินสูงพ้นจากน้ำท่วมหาพื้นที่เป็นเนินสูงมีร่มไม้เพื่อแพะจะได้ไม่ร้อนจนเกินไป และต้องเป็นพื้นที่สะดวกในเรื่องของน้ำ ใช้ดินสาปูนเพื่อให้มีความทนทานถ้าหากเป็นไม้จะมีสัตว์รบกวน จะมีการทำไม้มาดักใต้คอกเมื่อแพะมูล หรือเศษหญ้าตกลงก็จะอยู่ในเขตที่เอาไม้ดักไว้ใต้คอกก็จะมีการนำตาข่ายมาซึ่งใต้คอกเมื่อเวลามูลแพะ และเศษหญ้าตกลงก็จะอยู่ใต้คอกส่วนใหญ่ใช้ไม้ดักไว้บริเวณใต้คอก และเน้นการขุดดินยกเป็นแนวใต้คอกเมื่อมีน้ำไหลก็จะไม่ลากมูลแพะออกจากบริเวณใต้คอก

1.2 การเลือกสายพันธุ์แพะ พ่อพันธุ์เป็นพันธุ์บอร์เพื่อจะได้มีลูกที่มีรูปร่างใหญ่ เนื่องจากมีความทนทานต่อโรค และให้น้ำหนักได้มากกว่าสายพันธุ์อื่น แม่พันธุ์บอร์โดยตรงเพื่อให้มีเชื้อพันธุ์ที่ไม่มีสายเลือดอื่น เนื่องจากพันธุ์พันธุ์บอร์ให้ลูกที่มีรูปร่างสวย และแม่พันธุ์จะเน้นเลือด 50 ชาเนน ควรเลือกสายพันธุ์ที่เป็นพันธุ์ 3 สายเลือด เพราะจะมีความทนทานต่อโรคได้สูง

1.3 การดูแล และให้อาหาร ให้อาหารในช่วงเช้า ประมาณ 10 โมงเช้า และเปลี่ยนน้ำรอบเที่ยง หลังจากเสร็จงานก็เอาอาหารให้แพะ พอตอนเย็นก็ใส่หญ้าหมัก และเปลี่ยนน้ำให้กินอาหารผสม กากถั่วเหลือง และหญ้าสดก็จะใส่หญ้าหมักให้กิน พืชที่นิยมส่วนมากจะเป็นพืชที่มีในชุมชนหรือพืชที่ปลูกกันเอง เช่น หญ้าเลี้ยงวัว ต้นข้าวโพด ใบปาล์ม และหญ้าเนเปีย เพราะมีการแจกสายพันธุ์กันในกลุ่มของผู้เลี้ยงแพะ พวกนี้เป็นหญ้าที่แพะชอบ ทำให้แพะไม่เบื่อและยังหาได้ง่ายในชุมชน

1.4 การรักษาโรค ใช้ยาปฏิชีวนะ ใช้ยาอม็อคซี ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง เพื่อให้ฆ่าเชื้อในร่างกายแล้วใช้ยาเหลืองทาตรงบริเวณแผล เพื่อให้แผลหายเร็วขึ้น หรือหากจนกว่าแผลที่เปื่อยหายจะมีการใช้ยาถ่ายพยาธิในทุก ๆ เดือนโดยใช้ยาถ่ายพยาธิสำหรับสัตว์ 4 แท็บเล็ตให้ถ่ายพยาธิให้กับแพะในทุก ๆ 35 วัน เพื่อให้แพะมีร่างกายสมบูรณ์ และหากรู้ว่าแพะเป็นพยาธิก็จะเอายาถ่ายพยาธิผสมน้ำให้กินทันที โรคพยาธิในเม็ดเลือดถ้าพบว่าแพะจำเป็นต้องรักษาทันที เพราะหากปล่อยไว้นานจะทำให้เม็ดเลือดแดงต้องให้สัตวแพทย์มาฉีดยาในทันที โรคติดต่อในกระแสเลือดส่วนน้อยที่แพะ จะเป็น แต่ถ้ามีการตรวจพบการกรมปศุสัตว์ ก็จะต้องจับแยก ออกจากตัวอื่น และรักษาจนกว่าจะหายป้องกันการติดตัวอื่น โรคข้ออ่อน จำเป็นต้องเสริมแคลเซียมให้ตั้งแต่ลูกแพะ

1.5 การจับจำหน่าย แพะก่อนที่จะขาย จะมีการงดอาหารให้กินแต่หญ้ากับน้ำนิด ๆ เมื่อพ่อค้ามาจับไปเดินทางไปไกล ก็จะทำให้แพะไม่ตาย ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าประจำอยู่แล้ว โดยจะมาดูขนาดแล้วจำนวน พ่อค้าที่ซื้ออยู่แล้วเป็นประจำ และมีพ่อค้าจากประเทศมาเลเซีย มาติดต่อซื้อ เสร็จก็จะเลือกขนาดที่ต้องการ แล้วก็จับขึ้นตาชั่ง ให้น้ำหนัก แล้วก็จ่ายเงิน หลังจากการขายแพะตัวที่ได้ขนาดตามที่พ่อค้าต้องการแล้ว ก็จะต้องมีการล้างคอกทำความสะอาด และใส่หญ้าให้กับตัวมีขนาดเล็ก ที่เหลือกินอยู่ตามปกติ แต่อาจจะมีการปล่อยให้กินหญ้าตามธรรมชาติบ้าง มีการจ่ายเงินมีที่จับแพะประจำจะมีการจ่ายเงินสดหลังจากที่ชั่งน้ำหนักเสร็จแล้วถ้าเป็นลูกค้าที่ขายกันเป็นประจำจะมีการโอนเงินเข้าบัญชีก่อนที่จะออกจากหน้าคอก

ภาพที่ 1 แสดงโรงเรือน

ภาพที่ 2 แสดงพ่อพันธุ์แพะ

ภาพที่ 3 แสดงแม่พันธุ์แพะ

ภาพที่ 4 แสดงหญ้าภายในสวน
ปาล์ม

ภาพที่ 5 แสดงชุดในการรักษา
แผล

ภาพที่ 6 แสดงการซังน้ำหนัก
แพะ

2. สภาพปัญหาในการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบล
เขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ปัญหารูปแบบการเลี้ยงแพะ พบว่า พ่อพันธุ์แพะต้องป้องกันการผสมพันธุ์
ถ้ามีการผสมพันธุ์มากเกินไปจะทำให้ร่างกายไม่ของแพะสมบูรณ์ อวัยวะเพศอักเสบ หรือเปื่อย
ได้ แม่พันธุ์แพะจะต้องดูแลอย่างให้ทั่วถึงบางที่เวลาลูกตัวโตก็มักจะทำให้บริเวณอวัยวะเพศ
ของแม่แพะอาจเป็นแผลเปื่อยได้ บางครั้งจะต้องดูแลเวลาแพะคลอด อาจจะมีรกติดออกมา หากไม่
มีการฉีดยาเร่งช่วยขับก็จะทำให้แม่แพะตายได้ ต้องช่วยดูแลเรื่องนม บางที่แม่แพะบางตัวนม
ออกน้อยต้องช่วยนวดเต้านม หรือบีบน้ำนม และต้องป้องกันลูกแพะเกิดใหม่ต้องแยกออกให้อยู่
กับแม่แพะเพียงลำพังเพื่อป้องกัน พ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ตัวอื่นมาทำร้ายลูกแพะ

2.2 ปัญหาอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ที่พบบ่อย คือ เวลา
ในการให้อาหารไม่ว่าจะเป็นในตอนเช้า หรือตอนเย็น เพราะบางครั้งเวลาในการให้อาหารไม่ค่อย
จะตรงกันในแต่ละวัน เพราะต้องทำงานหลายอย่างให้เสร็จก่อน ที่จะมาให้อาหารให้แพะ การที่
จะนำหญ้ามาหมัก หรือมาบด จะต้องไปตัดหญ้ามาจากที่ไกล ๆ เพราะในช่วงฤดูแล้ง หญ้าจะหา
ยาก และขาดแคลน และต้องใช้เวลาเนิ่นกว่าจะนำหญ้ามาบดให้แพะกิน ลงทุนเยอะในการเลี้ยง
แพะตอนแรก ๆ ต้องลงทุนไปกับการซื้อของหลายอย่าง ก็จะทำให้มีต้นทุนในการซื้ออาหารได้
ครั้งละน้อย ๆ และจะพบบ่อยในช่วงฤดูแล้ง เพราะหญ้าที่จะให้แพะกิน ก็จะไม่ค่อยจะมีเยอะ
อาหารเสริมส่วนใหญ่จะต้องสั่งที่ละเยอะ ๆ และจะต้องสั่งมาจากภาคอื่น ๆ มีปัญหาในการขนส่ง

2.3 ปัญหาโรคในแพะ พบว่า โรคปากเท้าเปื่อย จะทำให้แพะกินหญ้ากินน้ำไม่
ค่อยได้ เนื่องจากเจ็บปาก และจะทำให้แพะ ผอม เพราะเกิดจากอาการเบื่ออาหาร แพะบางตัว
เกิดอาการเจ็บตรงบริเวณที่ปากถ้าหากกินอาหาร น้ำ ได้ก็จะน้อยลงไปจากปกติ และบางตัวหาก
ถึงตายจากโรคนี้ จะต้องมีการป้องกันด้วยการฉีดยาป้องกันไว้ โรคพยาธิจะต้องถ่ายพยาธิอยู่
บ่อย ๆ เพราะถ้าไม่มีการถ่ายพยาธิจะทำให้ร่างกายของแพะผอม โรคติดต่อทางกระแสเลือดเป็น
โรคที่น่ากลัวทั้งมีผลทั้งมีผลต่อชีวิตของแพะแล้วยังติดต่อไปยังตัวอื่นได้ง่ายต้องรีบรักษาหาก

รักษาไม่หายต้องรีบกำจัดทิ้งเพื่อป้องกันติดต่อตัวอื่น โรคข้อเข่าอ่อนต้องเอาใจใส่แพะมาก โรคพยาธิในเม็ดเลือด ถ้าเป็นแพะ แพะจะมีอาการ และรูปร่างค่อย ๆ ผอมลง

2.4 ปัญหาด้านเงินลงทุน การเลี้ยงแพะต้องใช้เงินในการลงทุนหลายอย่าง ตั้งแต่ การสร้างโรงเรือน การจัดหาพันธุ์แพะ อาหารสำหรับเลี้ยงแพะ เป็นต้น ขาดเงินทุนในการนำมาเลี้ยงแพะในช่วงแรก ต้องเอาหยิบยืมเงินจากญาติพี่น้องก่อน เมื่อขายแพะได้จึงค่อยคืน การขาดแคลนเงินทุนที่จะนำเงินมาหมุนเวียนมีปัญหาในการทำงานบางครั้งค่าใช้จ่ายสูง ปัญหาแหล่งเงินทุน ประสบปัญหาการกู้เงินจากธนาคารกู้เงินมาก และไม่ค่อยผ่านการอนุมัติทางธนาคาร หรือการรออนุมัติกว่า 2 - 3 เดือน ปัญหาเงินในการลงทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จะพบปัญหาไม่ค่อยมีใครให้เงินทุนที่จะหมุนเวียนเงิน ปัญหาการขาดทุนในการเลี้ยงแพะบางครั้งประสบปัญหา แพะป่วยหรือเกิดโรคระบาด ทำให้แพะตาย หรือต้องใช้ยาในการรักษามาก ก็จะทำให้มีการขาดทุนในแพะนั้น และรัฐไม่ค่อยให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุน

2.5 ปัญหาด้านพันธุ์สัตว์ ในการจัดหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์แพะนั้นต้องเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เกษตรกรยังขาดความรู้ในการพัฒนาในการสายพันธุ์แพะ ให้มีลักษณะที่สมบูรณ์ตามที่ตลาดต้องการ ต้องให้ปศุสัตว์เข้ามาให้ความรู้ ปัญหาแพะพันธุ์พื้นเมือง ในช่วงแรกเกษตรกรยังคงเลี้ยงแพะพันธุ์พื้นเมือง แต่ประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากแพะให้เนื้อน้อย ไม่มีน้ำหนัก จึงเปลี่ยนมาเลี้ยงแพะพันธุ์ผสม ปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่พันธุ์แพะจะใช้เวลาในการตั้งครรภ์ประมาณ 150 วัน ทำให้ขาดแคลนแม่พันธุ์แพะ ปัญหาลูกแพะที่คลอดออกมาร่างกายไม่สมบูรณ์

2.6 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเลือกทำเลต้องเน้นพื้นที่โล่งที่ไม่ชื้น การเลี้ยงแพะนั้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นของมูลแพะอย่างมาก จะส่งกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียง ปัญหาน้ำเสียจากการล้างคอกแพะ พบว่า เวลาที่ล้างคอกแพะ เพื่อทำความสะอาด มูลแพะ และฉี่ของแพะ ให้ลตกลั่นลง แต่จะเกิดเป็นน้ำเสียที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำ จะทำให้น้ำเสียได้ ปัญหาแพะกินทำลายพืชผัก พบว่า แพะเป็นสัตว์ที่สามารถกินพืชได้ทุกชนิด จึงต้องคอยระวังแพะเมื่อปล่อยให้กินหญ้าตามธรรมชาติเพราะแพะจะกินพืชได้ทุกชนิด ทำให้บางครั้งอาจไปกินพืชผักของชาวบ้านที่ปลูกไว้ก็ได้ปัญหาเวลาที่ฝนตก แล้วจะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกี่ยวกับกลิ่นของมูลแพะที่จะกระจายไปทั่ว ทำให้สร้างความรำคาญให้กับชาวบ้านใกล้เคียง

ภาพที่ 7 แสดงการจับพ่อพันธุ์
แยกออกจากแม่พันธุ์

ภาพที่ 8 แสดงขาดแคลนหญ้า
ในช่วงฤดูแล้ง

ภาพที่ 9 แสดงแพะเป็นโรคปาก
เปื่อย

3. แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอลี้ จังหวัดนครราชสีมา

3.1 แนวทางส่งเสริมด้านอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้เข้ามาในครอบครัว ได้มีเงินเข้ามาในครอบครัวเป็นอย่างดี และยังสามารถจะทำเป็นอาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนได้ และยังสามารถพลิกชีวิตให้กับชาวบ้านได้ จากอาชีพเสริมจนกลายเป็นอาชีพหลักได้เลยในปัจจุบัน ตลาดมีความต้องการแพะเป็นอย่างมากในตลาดปัจจุบัน และยังสามารถเลี้ยงได้ครั้งละหลาย ๆ ตัว

3.2 การให้ความรู้เรื่อง วิธีการเลี้ยงดูและโรคระบาด การให้ความรู้ด้านการป้องกันโรคระบาด โดยกลุ่มผู้เลี้ยงแพะอยากให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ได้จัดการอบรม เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด และการให้บริการในการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดแก่กลุ่มผู้เลี้ยงแพะด้วย

3.3 การจัดการด้านอาหาร และยารักษาโรค ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มมีการทำหญ้าหมักเพื่อยืดอาหารให้เก็บไว้ได้นานกว่าปกติ เอาหญ้าเนเปีย ต้นข้าวโพด ทางปาล์มมาบดผสมกันแล้วหมักไว้ในถังโดยใช้กากน้ำตาลราดบนแล้ว ปิดฝาไว้ให้สนิท ประมาณ 15 - 17 วัน ถึงจะเปิดให้กินได้ และมีการเตรียมยาสำหรับยารักษาโรคให้แพะ

3.4 แนวทางส่งเสริมด้านเงินลงทุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเลี้ยงแพะ โดยการแนะนำแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยถูกแก่เกษตรกร ให้ภาครัฐช่วยจัดทำโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ จัดโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ เพื่อเป็นความรู้แก่เกษตรกร ตั้งแต่ขั้นตอนการลงทุน การใช้เงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงแพะ แนะนำให้เกษตรกรรู้จักแหล่งเงินกู้ ซึ่ง ธกส. จะมีโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว ที่จะให้การสนับสนุนเกษตรกรด้านเงินทุน

3.5 แนวทางส่งเสริมด้านการพัฒนาสายพันธุ์ หากมีการพัฒนา อยากรักษาสายพันธุ์ให้เอาแพะพันธุ์บอร์เป็นหลักในการผสมต่อเพราะแพะพันธุ์บอร์เป็นพันธุ์ที่ได้มีการพัฒนามาแล้วในกลุ่มนำแพะพันธุ์พื้นเมืองมาผสมใหม่กับแพะพันธุ์บอร์ เพื่อที่จะได้ลูกแพะรุ่นต่อไปที่มีภูมิต้านทานต่อโรคเพิ่มขึ้น และเป็นพันธุ์ที่มีน้ำนมมาก สามารถนำไปเลี้ยงสัตว์อื่นได้อีกด้วย

3.6 แนวทางส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเกษตรกรจะต้องตั้งโรงเรือนให้อยู่ในที่สูง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง หรืออยู่ในที่อับเปียกชื้นอยู่ตลอดเวลา มีแหล่งน้ำที่สะอาดเหมาะแก่การเลี้ยงแพะ และมีปริมาณเพียงพอตลอดปี และต้องตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงแพะ ห่างไกลแหล่งชุมชน และไม่มีน้ำท่วมขัง มีการกำจัดมูลแพะเป็นประจำ นำมูลแพะที่ได้เก็บรวบรวมได้นั้น นำไปทำเป็นปุ๋ยใส่พืชต่อไป นำมูลแพะมาเป็นก๊าซชีวภาพ เช่นเดียวกับที่นำมูลของสุกร หรือมูลวัวมาทำเป็นก๊าซชีวภาพ โดยการให้ความรู้แก่เกษตรกร

อภิปรายผล

1. วิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสิลขันธ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 การเตรียมโรงเรือน การเลือกทำเลต้องเน้นพื้นที่โล่งที่ไม่ชื้น เพราะถ้าหากมีความชื้นมากเกินไปก็จะเป็นปัญหาเลือกพื้นที่เป็นเนินสูงพ้นจากน้ำท่วมหาพื้นที่เป็นเนินสูงมีร่มไม้ และสะดวกในเรื่องของน้ำ ใช้เสาปูนเพื่อให้มีความทนทาน ถ้าหากเป็นไม้จะมีสัตว์รบกวน จะมีการทำไม้มาดักใต้คอกเมื่อแพะมูล หรือเศษหญ้าตกลงก็จะอยู่ในเขตที่เอาไม้ดักไว้ใต้คอกก็ จะมีการนำตาข่ายมาซึ่งใต้คอกเมื่อเวลามูลแพะ และเศษหญ้าตกลงก็จะอยู่ใต้คอกส่วนใหญ่ใช้ไม้ ดักไว้บริเวณใต้คอก และเน้นการขุดดินยกเป็นแนวใต้คอกเมื่อมีน้ำไหลก็จะไม่ลากมูลแพะออก จากบริเวณใต้คอก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุชาติ นาคกุล ศึกษาเรื่อง การเตรียมคอกให้ พร้อมก่อนที่จะนำมาเลี้ยง พบว่า พื้นที่ตั้งของคอก คอกแพะควรอยู่ในที่เนินน้ำไม่ท่วมขัง แต่ถ้า หากพื้นที่ที่ทำการเลี้ยงแพะมีน้ำท่วมขังเวลาฝนตก ก็ควรสร้างโรงเรือนแพะให้สูงจากพื้นดินตาม ความเหมาะสม แต่ทางเดินสำหรับแพะขึ้นลงไม่ควรมีความสูงลาดสูงกว่า 45 องศา เพราะหาก สูงมากแพะจะไม่ค่อยขึ้นลง พื้นคอกที่ยกระดับจากพื้นดินควรให้เป็นร่อง โดยใช้ไม้หนาขนาด 1 นิ้ว กว้าง 2 นิ้ว ปูพื้นให้เว้นร่องระหว่างไม้แต่ละอันห่างกันประมาณ 1.5 เซนติเมตร หรืออาจจะ ใช้พื้นคอนกรีต (สุชาติ นาคกุล, 2552)

1.2 การเลือกสายพันธุ์แพะ พ่อพันธุ์เป็นพันธุ์บอร์เพื่อจะได้มีลูกที่มีรูปร่างใหญ่ เนื่องจากมีความทนทานต่อโรค และให้น้ำหนักได้มากกว่าสายพันธุ์อื่น แม่พันธุ์บอร์โดยตรง เพื่อให้มีเชื้อพันธุ์ที่ไม่มีสายเลือดอื่น เนื่องจากพันธุ์บอร์ให้ลูกที่มีรูปร่างสวย และแม่พันธุ์ จะเน้นเลือด 50 ซาเนน ควรเลือกสายพันธุ์ที่เป็นพันธุ์ 3 สายเลือด เพราะจะมีความทนทานต่อ โรคได้สูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรชน ต่างวิวัฒน์ เรื่อง การเลี้ยงแพะ พบว่า การที่จะ ให้การเลี้ยงแพะประสบความสำเร็จ ปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่ง ก็คือพันธุ์แพะที่จะใช้เป็นพ่อ - แม่ พันธุ์ เพราะพ่อ - แม่พันธุ์ ที่ดีหากเลี้ยงอย่างถูกวิธี จะให้ผลผลิตที่ดีด้วย การเลือกพ่อ - แม่พันธุ์ แพะ ที่จะทำการเลี้ยง นั้น พ่อพันธุ์ควร คัดเลือกแพะ ที่มีสายเลือดแพะพันธุ์แท้ รูปร่างสูงใหญ่ น้ำหนักตัวมากที่สุดในช่วงมีความแข็งแรง มีความสมบูรณ์พันธุ์โดยควรคัดพ่อพันธุ์แพะที่เกิดจาก แม่แพะที่ให้ลูกแฝดสูง (สุรชน ต่างวิวัฒน์, 2546)

1.3 การดูแล และให้อาหาร ให้อาหารในช่วงเช้า ประมาณ 10 โมงเช้า และ เปลี่ยนน้ำรอบเที่ยง หลังจากเสร็จงานก็เอาอาหารให้แพะ พอตอนเย็นก็ใส่หญ้าหมัก และเปลี่ยน น้ำให้กินอาหารผสม กากถั่วเหลือง และหญ้าสดก็จะใส่หญ้าหมักให้กิน พืชที่นิยมส่วนมาก จะเป็นพืชที่มีในชุมชนหรือพืชที่ปลูกกันเอง เช่น หญ้าเลี้ยงวัว ต้นข้าวโพด ใบปาล์ม และหญ้าเนเปีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชญาณี คงเกียรติจิรา ศึกษาเรื่อง การผลิต และการตลาดแพะเนื้อ ในอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านสภาพการผลิตแพะเนื้อของเกษตรกร พบว่า

การให้อาหารแพะเนื้อเกษตรกรให้อาหารหยาบเพียงอย่างเดียว อาหารหยาบที่นำมาเลี้ยงใช้ใบกระถิน การกำจัดพยาธิแพะเนื้อเกษตรกรทำการฉีดยาถ่ายที่กำจัดพยาธิทั้งภายใน-ภายนอกให้แพะเนื้อทุก 2 - 3 ครั้งต่อเดือน (ชญานิ คงเกียรติจิรา, 2556)

1.4 การรักษาโรค ใช้ยาปฏิชีวนะ ใช้ยาอม็อคซี ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง เพื่อให้ฆ่าเชื้อในร่างกายแล้วใช้ยาเหลืองทาตรงบริเวณแผล เพื่อให้แผลหายเร็วขึ้น หรือหากจนกว่าแผลที่เปื่อยหายจะมีการใช้ยาถ่ายพยาธิในทุก ๆ เดือนโดยใช้ยาถ่ายพยาธิสำหรับสัตว์ 4 แท็บเล็ตให้ถ่ายพยาธิ ให้กับแพะในทุก ๆ 35 วัน เพื่อให้แพะมีร่างกายสมบูรณ์ และหากรู้ว่าแพะเป็นพยาธิก็จะเอายาถ่ายพยาธิผสมน้ำให้กินทันที โรคพยาธิในเม็ดเลือดถ้าพบว่าเป็นก็ต้องรักษาทันที โรคข้ออ่อน จำเป็นต้องเสริมแคลเซียมให้ตั้งแต่ลูกแพะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชญานิ คงเกียรติจิรา ศึกษาเรื่อง การผลิต และการตลาดแพะเนื้อในอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การกำจัดพยาธิแพะเนื้อเกษตรกรทำการฉีดยาถ่ายที่กำจัดพยาธิทั้งภายใน - ภายนอกให้แพะเนื้อทุก 2 - 3 ครั้งต่อเดือน (ชญานิ คงเกียรติจิรา, 2556)

1.5 การจับจำหน่าย แพะก่อนที่จะขาย จะมีการงดอาหารให้กินแต่หญ้ากับน้ำนิด ๆ เมื่อพ่อค้ามาจับไปเดินทางไปไกล ก็จะทำให้แพะไม่ตาย ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าประจำอยู่แล้วมาติดต่อซื้อ เสร็จก็จะเลือกขนาดที่ตามที่ต้องการ แล้วก็จับขึ้นตาชั่ง จดน้ำหนัก แล้วก็จ่ายเงิน หลังจากการขายแพะตัวที่ได้ขนาดตามที่พ่อค้าต้องการแล้ว ก็จะต้องมีการล้างคอกทำความสะอาด และใส่หญ้าให้กับตัวมีขนาดเล็ก ที่เหลือกินอยู่ตามปกติ แต่อาจจะมีการปล่อยให้กินหญ้าตามธรรมชาติบ้าง มีการจ่ายเงินที่มีจับแพะประจำจะมีการจ่ายเงินสดหลังจากที่ชั่งน้ำหนักเสร็จแล้วถ้าเป็นลูกค้าที่ขายกันเป็นประจำจะมีการโอนเงินเข้าบัญชีก่อนที่จะออกจากหน้าคอก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สหรัฐ เงินสง่า ศึกษาเรื่อง การผลิต และการตลาดแพะเนื้อในอำเภอสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรจำหน่ายตรง การจำหน่ายแพะมีชีวิตราคาเหมาเฉลี่ยตัวละ 2,500 บาท และจำหน่ายแพะมีชีวิตกิโลกรัมละ 120 บาท เกษตรกรเป็นผู้กำหนดราคา และชำระเป็นเงินสด (สหรัฐ เงินสง่า, 2550)

2. สภาพปัญหาในการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 ปัญหารูปแบบการเลี้ยงแพะ พบว่า พ่อพันธุ์แพะต้องป้องกันการผสมพันธุ์ ถ้ามีการผสมพันธุ์มากเกินไปจะทำให้ร่างกายไม่ของแพะสมบูรณ์ อวัยวะเพศอักเสบ หรือเปื่อยได้ แม่พันธุ์แพะจะต้องดูแลอย่างทั่วถึงบางทีเวลากลับตกลูกก็ทำให้บริเวณอวัยวะเพศของแม่แพะอาจเป็นแผลเปื่อยได้ บางครั้งจะต้องดูแลเวลาแพะคลอด อาจจะมีรกติดออกมา หากไม่มีการฉีดยาเร่งช่วยขับก็จะทำให้แม่แพะตายได้ ต้องช่วยดูแลเรื่องนม บางทีแม่แพะบางตัวนมออกน้อยต้องช่วยนมเต้านม หรือบีบน้ำนม และต้องป้องกันลูกแพะเกิดใหม่ต้องแยกออกให้อยู่กับแม่แพะเพียงลำพังเพื่อป้องกัน พ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ตัวอื่นมาทำร้ายลูกแพะ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วินัย ประลมภ์กาญจน์ ศึกษาเรื่อง ปัญหา และการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย พบว่า การเลี้ยงแพะในประเทศไทย เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขาดความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงแพะ ทำให้มีผลผลิตต่ำ เช่น มีสมรรถภาพในการสืบพันธุ์ต่ำ อัตราการเจริญเติบโตต่ำ ลักษณะซากไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เป็นต้น (วินัย ประลมภ์กาญจน์, 2550)

2.2 ปัญหาอาหารที่ใช้เลี้ยงแพะ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ที่พบบ่อย คือ เวลาในการให้อาหารไม่ว่าจะเป็นในตอนเช้า หรือตอนเย็น เพราะบางครั้งเวลาในการให้อาหารไม่ค่อยจะตรงกันในแต่ละวัน เพราะต้องทำงานหลายอย่างให้เสร็จก่อน ที่จะมาให้อาหารให้แพะ การที่จะนำหญ้ามาหมัก หรือมาบด จะต้องไปตัดหญ้ามาจากที่ไกล ๆ เพราะในช่วงฤดูแล้ง หญ้าจะหายาก และขาดแคลน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วินัย ประลมภ์กาญจน์ ศึกษาเรื่อง ปัญหา และการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย พบว่า การเลี้ยงแพะในประเทศไทย ขาดอาหารเนื่องจากส่วนใหญ่ปล่อย หรือล่ามแพะให้หากินอาหารเองในทุ่งหญ้าสาธารณะ บางฤดูกาลแพะได้รับอาหารไม่เพียงพอ และอาหารมีคุณภาพต่ำ นอกจากนั้นในฤดูฝนแพะไม่ออกไปเล็มหญ้า เกษตรกรไม่หาอาหาร หรือให้อาหารแพะไม่เพียงพอ (วินัย ประลมภ์กาญจน์, 2548)

2.3 ปัญหาโรคในแพะ พบว่า โรคปากเท้าเปื่อย จะทำให้แพะกินหญ้ากินน้ำไม่ค่อยได้ เนื่องจากเจ็บปาก และจะทำให้แพะ ผอม เพราะเกิดจากอาการเปื่อยอาหาร จะต้องมีการป้องกันด้วยการฉีดยาป้องกันไว้ โรคพยาธิจะต้องถ่ายพยาธิอยู่บ่อย ๆ เพราะถ้าไม่มีการถ่ายพยาธิจะทำให้ร่างกายของแพะผอม โรคติดต่อทางกระแสเลือดเป็นโรคที่มักล้มทั้งมีผลทั้งมีผลต่อชีวิตของแพะแล้วยังติดต่อไปยังตัวอื่นได้ง่ายต้องรีบรักษาหากรักษาไม่หายต้องรีบกำจัดทิ้งเพื่อป้องกันติดต่อตัวอื่น โรคข้อเข่าอ่อนต้องเอาใจใส่แพะมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ถวัลย์ วรรณกุล ศึกษาเรื่อง ปัญหาโรคในแพะ พบว่า โรคที่เกิดขึ้นกับแพะโดยทั่วไป สามารถแบ่งได้ดังนี้ โรคติดเชื้อ คือ โรคที่เกิดจากภาวะการติดเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น โรคติดเชื้อแบคทีเรีย โรคติดเชื้อไวรัส และโรคติดเชื้อปรสิตชนิดต่าง ๆ ทั้งภายนอก และภายใน และอีกประเภทหนึ่งคือ โรคที่เป็นโรคไม่ติดเชื้อ ซึ่งมักเป็นภาวะที่เกิดได้จากการได้รับสารพิษจากอาหาร หรือสภาวะการขาดอาหาร และแร่ธาตุต่าง ๆ (ถวัลย์ วรรณกุล, 2546)

2.4 ปัญหาด้านเงินลงทุน การเลี้ยงแพะต้องใช้เงินในการลงทุนหลายอย่าง ตั้งแต่การสร้างโรงเรือน การจัดหาพันธุ์แพะ อาหารสำหรับเลี้ยงแพะ เป็นต้น ขาดเงินทุนในการนำมาเลี้ยงแพะในช่วงแรก ต้องเอาหยิบยืมเงินจากญาติพี่น้องก่อน เมื่อขายแพะได้จึงค่อยคืน ปัญหาเงินในการลงทุนของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จะพบปัญหาไม่ค่อยมีใครให้เงินทุนที่จะหมุนเวียนเงิน ปัญหาการขาดทุน ในการเลี้ยงแพะบางครั้งประสบปัญหา แพะป่วย หรือเกิดโรคระบาด ทำให้แพะตาย หรือต้องใช้จ่ายในการรักษามาก ก็จะทำให้มีการขาดทุนในแพะรุ่นนั้น และรัฐไม่ค่อยให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา สมนึก ลิ้มเจริญ ศึกษาเรื่อง โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า

การเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการเลี้ยงแพะเนื้อเป็นอาชีพเสริม แรงงานที่ใช้เลี้ยงแพะเนื้อส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน มีการเลี้ยงแพะพื้นเมือง และพื้นเมืองลูกผสม การเลี้ยงแพะส่วนใหญ่เกษตรกรยังขาดเงินทุนหมุนเวียน ทำให้การเลี้ยงแพะต่อครัวเรือนมีจำนวนไม่มากนัก (สมนึก ลิ้มเจริญ, 2563)

2.5 ปัญหาด้านพันธุ์สัตว์ ในการจัดหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์แพะนั้นต้องเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เกษตรกรยังขาดความรู้ในการพัฒนาในการสายพันธุ์แพะ ให้มีลักษณะที่สมบูรณ์ตามที่ตลาดต้องการ ต้องให้ปศุสัตว์เข้ามาให้ความรู้ ปัญหาแพะพันธุ์พื้นเมือง ในช่วงแรกนั้นเกษตรกรยังคงเลี้ยงแพะพันธุ์พื้นเมือง แต่ประสบปัญหาขาดทุน เนื่องจากแพะให้เนื้อน้อยไม่มีน้ำหนักรัก จึงเปลี่ยนมาเลี้ยงแพะพันธุ์ผสม ปัญหาการตั้งครรภ์ของแม่พันธุ์แพะจะใช้เวลาในการตั้งครรภ์ประมาณ 150 วัน ทำให้ขาดแคลนแม่พันธุ์แพะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุธา โอมณี ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า รูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกษตรกรขาดการพัฒนาสายพันธุ์ของแพะภายในฟาร์มอย่างจริงจัง เพื่อให้มีผลผลิตที่ดีขึ้น เช่น การเลือกสายพันธุ์ การวางแผนในการผสมพันธุ์ เป็นต้น (สุธา โอมณี, 2560)

2.6 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเลือกทำเลต้องเน้นพื้นที่โล่งที่ไม่ขึ้นการเลี้ยงแพะนั้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับกลิ่นของมูลแพะ อย่างมาก จะส่งกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านในละแวกใกล้เคียง ปัญหาน้ำเสียจากการล้างคอกแพะ พบว่า เวลาที่ล้างคอกแพะ เพื่อทำความสะอาด มูลแพะ และฉี่ของแพะ ให้ลดกลิ่นลง แต่จะเกิดเป็นน้ำเสียที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำ จะทำให้น้ำเสียได้ ปัญหาแพะกินทำลายพืชผัก พบว่า แพะเป็นสัตว์ที่สามารถกินพืชได้ทุกชนิด จึงต้องคอยระวังแพะเมื่อปล่อยให้กินหญ้าตามธรรมชาติ เพราะแพะจะกินพืชได้ทุกชนิด ทำให้บางครั้งอาจไปกินพืชผักของชาวบ้านที่ปลูกไว้ก็ได้ปัญหาเวลาที่ฝนตก แล้วจะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกี่ยวกับกลิ่นของมูลแพะที่จะกระจายไปทั่ว ทำให้สร้างความรำคาญให้กับชาวบ้านใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย ศึกษาเรื่อง มลภาวะทางอากาศและทางเสียงจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ พบว่า สารมลพิษทางอากาศจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพคน และสัตว์ ได้แก่ ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ก๊าซแอมโมเนีย ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ก๊าซมีเทน สารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย อนุภาคมลสาร ได้แก่ฝุ่นจากอาหารสัตว์ ขนสัตว์ มูลสัตว์แห้ง วัสดุรองพื้น จุลชีพ ละอองเกสร และฝุ่นจากแมลง เป็นต้น (วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย, 2555)

3. แนวทางการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 แนวทางส่งเสริมด้านอาชีพ พบว่า การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะเพื่อเพิ่มรายได้ให้เข้ามาในครอบครัว ได้มีเงินเข้ามาในครอบครัวเป็นอย่างดี และยังสามารถจะทำเป็น

อาชีพทางเลือกให้กับคนในชุมชนได้ และยังสามารถพลิกชีวิตให้กับชาวบ้านได้ จากอาชีพเสริม จนกลายเป็นอาชีพหลักได้เลย ในปัจจุบันตลาดมีความต้องแพเป็นอย่างมากในตลาดปัจจุบัน และยังสามารถเลี้ยงได้ครั้งละหลาย ๆ ตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บัณฑิต อ่อนคำ และวริยา น้อยวงศ์ ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท: ประสบการณ์ของประเทศไทย พบว่า การส่งเสริม และพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน ก่อให้เกิดรายได้ และแก้ปัญหาการว่างงานของ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางการเงิน เป็นกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสร้าง ชุมชนให้เข้มแข็ง และพึ่งตนเองได้ และเป็นอีกวิธีที่จะส่งเสริมให้ประชาชนได้เกิดกลุ่มอาชีพที่ หลากหลาย มีการพึ่งพาอาศัยกัน และกัน เกิดความสามัคคีขึ้นในหมู่คณะ และชุมชนรายยัง สามารถนำสินค้ามาจำหน่าย หรือแลกเปลี่ยนกันจะเป็นทุนหมุนเวียนในชุมชน (บัณฑิต อ่อนคำ และวริยา น้อยวงศ์, 2553)

3.2 การให้ความรู้เรื่อง วิธีการเลี้ยงดูและโรคระบาด การให้ความรู้ด้านการ ป้องกันโรคระบาด โดยกลุ่มผู้เลี้ยงแพะอยากให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ได้จัดการอบรมเพื่อให้ ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด และการให้บริการในการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาด แก่กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิสากร กล้าณรงค์ ศึกษาเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่ เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเพื่อการค้าในภาคใต้: กรณีศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัด สงขลา พบว่า การส่งเสริมและการสนับสนุน กรมปศุสัตว์ได้สนับสนุนปัจจัยการผลิตในการ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การดูแลสุขภาพสัตว์ ด้านการควบคุม ป้องกัน และรักษาโรคสัตว์ ด้วยการส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันโรค การกักจัดพยาธิทั้งภายนอก-ภายใน การหน่วย รักษาพยาบาล คลินิกเกษตร โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานปศุสัตว์จัดหัตถ์ในพื้นที่ที่จะเข้าตรวจเยี่ยม ฟาร์ม เกษตรกรสม่ำเสมอ (นิสากร กล้าณรงค์, 2549)

3.3 การจัดการด้านอาหาร และยารักษาโรค ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มมีการทำ กล้วยหมักเพื่อยัดอาหารให้เก็บไว้ได้นานกว่าปกติ เอาหญ้าเนเปีย ต้นข้าวโพด ทางปาล์มมาบด ผสมกันแล้วหมักไว้ในถังโดยใช้กากน้ำตาลราดบนแล้ว ปิดฝาไว้ให้สนิท ประมาณ 15 - 17 วัน ถึงจะเปิดให้กินได้ และมีการเตรียมยาสำหรับยารักษาโรคให้แพะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ ศึกษาเรื่อง ลดต้นทุนด้วยอาหารสัตว์ธรรมชาติ พบว่า อาหารสัตว์ นับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการเลี้ยงสัตว์ และเป็นหนึ่งในต้นทุนที่สำคัญ ซึ่งในวันนี้เกษตรกรเป็น จำนวนมากต้องประสบกับภาวะราคาต้นทุนอาหารที่เพิ่มขึ้น จากภาวะการที่เกิดขึ้น ได้ส่งผล กระทบเป็นอย่างมากต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงรายย่อย ที่มีจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถแบกรับภาระ ต้นทุนค่าอาหารที่เพิ่มขึ้นได้ จนทำให้ต้องเลิกอาชีพการเลี้ยงสัตว์ไปในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และทำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์เพื่อสร้างรายได้ต่อไปได้ จึงได้ มีการนำแนวคิดเกี่ยวกับการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ในท้องถิ่นมาผสมขึ้นเป็นอาหารใช้เอง ทดแทน การซื้ออาหารสำเร็จรูป (ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ, 2561)

3.4 แนวทางส่งเสริมด้านเงินลงทุน เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเลี้ยงแพะ โดยการแนะนำแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยถูกแก่เกษตรกร ให้ภาครัฐช่วยจัดทำโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ จัดโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ เพื่อเป็นความรู้แก่เกษตรกรตั้งแต่ขั้นตอนการลงทุน การใช้เงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงแพะ แนะนำให้เกษตรกรรู้จักแหล่งเงินกู้ ซึ่ง ธกส. จะมีโครงการเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อยู่แล้ว ที่จะให้การสนับสนุนเกษตรกรด้านเงินทุน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กัลยานี ภาคออต และคณะ ศึกษาเรื่อง การจัดการการเงินพบว่า เงินทุน หมายถึง เงินตราที่องค์กรธุรกิจจัดหามา เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินกิจการ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนจากการลงทุนอย่างคุ้มค่า เงินทุนมีความสำคัญต่อธุรกิจ เพราะเป็นปัจจัยในการดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่เริ่มตั้งกิจการ และระหว่างดำเนินกิจการ เงินทุนทำให้การผลิต การซื้อขายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ธุรกิจขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว (กัลยานี ภาคออต และคณะ, 2551)

3.5 แนวทางส่งเสริมด้านการพัฒนาสายพันธุ์ หากมีการพัฒนา อยากพัฒนาสายพันธุ์ให้เอาแพะพันธุ์บอร์เป็นหลักในการผสมต่อเพราะแพะพันธุ์บอร์เป็นพันธุ์ที่ได้มีการพัฒนามาแล้วในกลุ่มนำแพะพันธุ์พื้นเมืองมาผสมใหม่กับแพะพันธุ์บอร์ เพื่อที่จะได้ลูกแพะรุ่นต่อไปที่มีภูมิต้านทานต่อโรคเพิ่มขึ้น และเป็นพันธุ์ที่มีน้ำหนักมาก สามารถนำไปเลี้ยงสัตว์อื่นได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สมเกียรติ สายธนู ศึกษาเรื่อง การปรับปรุงสายพันธุ์ ได้พบว่า การปรับปรุงพันธุ์แพะ หมายถึง การพัฒนาหรือปรับปรุงพันธุกรรมของแพะเพื่อให้ได้แพะที่มีคุณลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ซึ่งวัตถุประสงค์โดยกว้างในธรรมชาติของผู้เลี้ยงแพะก็คือ ต้องการเลี้ยงแพะให้ได้กำไรมากที่สุด หรือให้ได้แพะที่มีคุณภาพที่ดี มีน้ำหนักมาก และมีลูกแพะจำนวนมากการที่แพะจะให้ผลผลิตสูง หรือต่ำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ พันธุกรรมของตัวแพะเอง และสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งเราอาจจะเขียนเป็นสมการง่าย ๆ (สมเกียรติ สายธนู, 2537)

3.6 แนวทางส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม โดยเกษตรกรจะต้องตั้งโรงเรือนให้อยู่ในที่สูง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง หรืออยู่ในที่อับเปียกชื้นอยู่ตลอดเวลา มีแหล่งน้ำที่สะอาดเหมาะแก่การเลี้ยงแพะ และมีปริมาณเพียงพอตลอดปี และต้องตั้งอยู่ในพื้นที่เหมาะสำหรับการเลี้ยงแพะ ห่างไกลแหล่งชุมชน และไม่มีน้ำท่วมขัง มีการกำจัดมูลแพะเป็นประจำ นำมูลแพะที่ได้เก็บรวบรวมได้นั้น นำไปทำเป็นปุ๋ยใส่พืชต่อไป นำมูลแพะมาเป็นก๊าซชีวภาพ เช่นเดียวกับที่นำมูลของสุกร หรือมูลวัวมาทำเป็นก๊าซชีวภาพ โดยการให้ความรู้แก่เกษตรกร สอดคล้องกับการศึกษาของ พิริยะพงศ์ บำรุงกิจ ศึกษาเรื่อง พบว่า การดัดกลืนมูลแพะและกลั่นแกลสในโรงเรือนด้วย EM การเลี้ยงแพะในโรงเรือน จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดี โดยเฉพาะกลั่นของมูลแพะใต้โรงเรือนซึ่งจะสะสมและกลายเป็นแกลส ลอยตัวขึ้นมาภายในโรงเรือน ทำให้แพะหายใจไม่สะดวก ป่วยง่าย โตช้า ร่างกายไม่แข็งแรง เทคนิคง่าย ๆ ที่สามารถช่วยดัดกลืนมูล

ของแพะและกลืนแก๊สที่สะสมภายในโรงเรือนโดยการใช้ EM (มีขายตามร้านขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรทั่วไป) ผสมกับน้ำที่เตรียมไว้ให้แพะกิน ในอัตราส่วน EM 1.5 ช้อนโต๊ะต่อน้ำ 30 ลิตร ให้แพะกินเป็นประจำ นอกจากจะลดกลิ่นและแก๊สในโรงเรือนแล้วยังช่วยให้ระบบการย่อยอาหารและระบบขับถ่ายทำให้แพะมีสุขภาพแข็งแรงอีกด้วย (พริยะพงศ์ บำรุงกิจ, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ศึกษาวิธีการเลี้ยงแพะในชุมชน สภาพปัญหาการเลี้ยงและแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า วิธีการเลี้ยงแพะควรให้ความรู้แก่ผู้ที่มีความสนใจในการเลี้ยงแพะ ให้มีการมาเลี้ยงแพะอย่างจริงจังโดยเน้นการเลี้ยงแบบปล่อยธรรมชาติให้มากที่สุด และมีการจัดการระบบของมูลแพะให้ถูกต้อง และไม่ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนอื่น รวมทั้งผู้ที่มีความสนใจจะต้องมีทั้งความพร้อมในด้านความรู้ และการลงทุน มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน มีการวางแผนการผลิตที่ดีเพื่อให้สามารถจำหน่ายในช่วงที่แพะมีราคาดี และมีต้นทุนในการผลิตต่ำที่สุด และภาครัฐควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในการเลี้ยงแพะ ส่งเสริมให้เห็นคุณค่า และความสำคัญ รวมทั้งให้ความรู้และคำแนะนำในการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพแล้วก็สามารถขอรับคำปรึกษาได้จากเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด กรมปศุสัตว์ หรือกรมวิชาการเกษตรได้ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเรื่อง กระบวนการในการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราชและควรศึกษาเรื่อง กระบวนการเลี้ยงแพะเพื่อสร้างอาชีพ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านเขาใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). การส่งเสริมกลุ่มอาชีพกลุ่มเลี้ยงแพะ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก https://www.google.co.th/search?dcr=0&source=hp&ei=58mlXYfrLJaSvQSfoafwCQ&q0.M93Zarli0E0&ved=0ahUKEwjHtDgr57lAhUWSY8KHZ_QCZ4Q4dUDCAY&uact=5
- กัลยานี ภาคอัท และคณะ. (2551). การจัดการการเงิน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชญาณี คงเกียรติจิรา. (2556). การผลิตและการตลาดแพะเนื้อในอำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ถวัลย์ วรรณกุล. (2546). การเลี้ยงแพะและการป้องกันโรคแพะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สัตว์เศรษฐกิจ แมกกาซีน.
- ธนสิทธิ์ เหล่าประเสริฐ. (2561). ลดต้นทุนด้วยอาหารสัตว์ธรรมชาติ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_79861
- นิสากร กล้านรงค์. (2549). ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเพื่อการค้าในภาคใต้ : กรณีศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บัณฑิต อ่อนคำ และวิริยา น้อยวงศ์. (2553). ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบท : ประสบการณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิริยะพงศ์ บำรุงกิจ. (2558). การดื่บกินมูลแพะและกินแก๊สในโรงเรือนด้วย EM. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก <https://www.rakbankerd.com/agriculture/page.php?id=5812&s=tblanimal>
- วินัย ประถมพัญญุ. (2548). ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 1(1), 16-20.
- วินัย ประถมพัญญุ. (2550). ผลผลิตการแพะ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก <http://opac.lib.kmitl.ac.th/Catalog/Bibltem.aspx?BibID=b00144430>
- วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย. (2555). มลภาวะทางอากาศและทางเสียงจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์. วารสารปศุสัตว์เกษตรศาสตร์, 39(153), 47-53.
- สมเกียรติ สายธนู. (2537). การปรับปรุงสายพันธุ์. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก http://www.natres.psu.ac.th/radio/radio_article/radio37-38/37-380002.htm
- สมนึก ลิ้มเจริญ. (2563). โมเดลการส่งเสริมเพื่อพัฒนาธุรกิจการเลี้ยงแพะเนื้อในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 12(3), 337-360.
- สหรัฐ เงินสง่า. (2550). การผลิต และการตลาดแพะเนื้อในอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริม และพัฒนาการเกษตร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุชาติ นาคกุล. (2552). แพะ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2562 จาก <https://www.rakbankerd.com>
- สุธา โอมณี. (2560). การศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรชน ต่างวิวัฒน์. (2546). การเลี้ยงแพะ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.